ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196 / e-ISSN:1308-7363

Yıl: 18 Aile Yılı Özel Sayısı Ekim 2025

Yayın Geliş Tarihi: 21.07.2025 Yayına Kabul Tarihi: 16.10.2025

DOI Numarası: https://doi.org/10.14520/adyusbd.1746976
Makale Türü: Araştırma Makalesi/Research Article
Atıf/Citation: Topçu, D. & Pekince, H. (2025). Dijital Çağda Aile İlişkileri ve Değerler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Aile Yılı Özel Sayısı*, 96-122.

DİJİTAL ÇAĞDA AİLE İLİŞKİLERİ VE DEĞERLER[*]

Damla TOPÇU [**] ***Hatice PEKİNCE*** [***]

Öz

Bu araştırmada dijital çağın aile ilişkileri ve ailevi değerler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Elazığ ilinde gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Elazığ ilinde yaşayan 17 katılımcı çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen verilerden kodlar ve temalar çıkarılarak tematik analiz yapılmıştır. Analizde üç tema belirlenmiş olup bunlar; dijitalleşmenin aile içi iletişime etkileri, dijital çağda ebeveynlik ve çocuk yetiştirme ve dijital çağda geleneksel aile değerlerinin dönüşümü şeklindedir. Araştırmada dijital cihazların bilinçli kullanımının birey ve aile üzerinde olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu teknolojilerin yaygın ve kontrolsüz biçimde kullanılmasının; ailede yüz yüze iletişimi azalttığı, bireyselleşmeyi artırdığı, aile üyeleri arasında etkili zaman geçirilmesini engellediği ve aile içinde gerginliklere zemin hazırladığı da belirlenmiştir. Ayrıca dijital çağda çocuk yetiştirme süreçleri ve ebeveynlik rollerinin yeniden şekillendiği ve kontrolcü bir ebeveynlik anlayışı benimsendiği saptanmıştır. Dijital çağın büyüklere saygı, ahlak, mahremiyet gibi geleneksel aile değerleri üzerinde çeşitli dönüşümlere yol açtığı da elde edilen bir diğer sonuçtur. Araştırma

---

[*] Bu araştırma için Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 2025/12 sayılı oturum ve 40 no'lu kararı ile etik izin alınmıştır.

[**] Öğr. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, dtopcu@firat.edu.tr, Elazığ/Türkiye

[***] Öğr. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, hatturk23@hotmail.com, Elazığ/Türkiye

dijital çağda aile ilişkilerinin zayıfladığını ve geleneksel aile değerlerinden uzaklaşıldığını ortaya koymaktadır

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, Aile İlişkileri, Dijital Bağımlılık, Geleneksel Değerler.*

FAMILY RELATIONSHIPS AND VALUES IN THE DIGITAL AGE

Abstract

This study examines the effects of the digital age on family relationships and family values. In this study conducted in Elazığ province, qualitative research methods were used. Seventeen participants living in Elazığ province formed the working group. In the study, in-depth interviews were conducted using a semi-structured interview form, and thematic analysis was performed by extracting codes and themes from the data obtained. Three themes were identified in the analysis: the effects of digitalisation on family communication, parenting and child-rearing in the digital age, and the transformation of traditional family values in the digital age. The study found that conscious use of digital devices has positive effects on individuals and families. However, it has also been determined that the widespread and uncontrolled use of these technologies reduces face-to-face communication within the family, increases individualism, prevents family members from spending quality time together, and creates tension within the family. Furthermore, it has been observed that parenting roles and the process of raising children have been reshaped in the digital age, and a controlling approach to parenting has been adopted. Another finding is that the digital age has brought about various changes in traditional family values such as respect for elders, morality, and privacy. The study reveals that family relationships have weakened in the digital age and that traditional family values are being abandoned.

Keywords: *Digital Age, Family Relations, Digital Addiction, Traditional Values.*

1. GİRİŞ

Aile içi ilişkiler, çok boyutlu dinamiklerden beslenen karmaşık bir yapıya sahiptir. Aile üyeleri, aralarındaki iletişimden aldıkları mesajlar doğrultusunda kendilerini değerli ya da değersiz, güvende ya da güvensiz hissedebilmektedirler. Bu durum, bireylerin psikososyal gelişimlerini ve ruhsal durumlarını doğrudan etkilemektedir. Sağlıklı birey, sağlıklı aileyi; sağlıklı aile ise sağlıklı toplumu oluşturur. Bu çerçevede, aile içi ilişkilerin işlevselliğinde problem çözme, duygulara katılım, rol paylaşımı ve davranış kontrolü gibi unsurlar kritik rol oynamaktadır. Ancak dijital araçların kullanım pratikleri bu ilişkileri, roller ve tutumlar başta olmak üzere pek çok yönden dönüştürmektedir (Odabaşı, 2024: 23). Son yıllarda dijitalleşmenin ivme kazanmasıyla, geleneksel aile yapıları ve iletişim biçimleri derin bir değişime uğramaktadır. Dijital teknolojilerin yaygınlaşması ve sosyal medyanın gündelik yaşamla bütünleşmesi, aile içi iletişimi, ebeveynlik pratiklerini ve çocukluk deneyimlerini yapısal olarak yeniden şekillendirmektedir (Semiz Türkoğlu, 2025: 379).

Günümüz dünyasında dijitalleşme, bireyler ve aileler için yeni olanaklar sunarken, aynı zamanda önemli uyum süreçlerini de beraberinde getirmektedir. Özellikle internetin hızlı yayılımı; bilgiye erişim, iletişim kurma biçimleri ve günlük yaşam alışkanlıklarında köklü değişimlere yol açmaktadır. Bu dönüşüm, çocuklar ve ebeveynler açısından yeni bir dönemi başlatmakta; dijital ortamlarda sosyalleşen çocukların güvenliğini sağlamak ve onları yönlendirmek ebeveynler için önemli bir sorumluluk hâline gelmektedir. Geleneksel ebeveynlik anlayışı, dijital dünyada yerini çocukların sanal ortamlarda geçirdikleri zamanı denetleme ve yönlendirme sorumluluğuna bırakmıştır. Bu değişim süreci, hem çocukluk hem de ebeveynlik kavramlarının yeniden tanımlanmasına yol açmakta; aile içi iletişim dinamiklerini ise derinden etkilemektedir (Zeybekoğlu Akbaş ve Dursun, 2020: 2250). Teknolojinin

gelişmediği dönemde çocuklar, çocukluklarını doğayla ve fiziksel çevreyle etkileşim içinde geçirirken, günümüz çocukları dijital ekranlarla daha yoğun bir ilişki kurmaktadır. Önceki nesillerde ebeveynler medya kullanımını yalnızca televizyonla sınırlandırırken, günümüz ebeveynleri çok daha çeşitli ve sürekli yenilenen bir dijital medya ortamıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu çeşitlilik, medya denetimini zorlaştırmakta ve ebeveynlik süreçlerini karmaşıklaştırmaktadır (Goodwin, 2018: 9-10). Ebeveynlerin dijital ortamlarda rehberlik becerisi, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin sağlıklı biçimde desteklenmesinde temel bir rol oynamaktadır (Yücel, 2025: 413). Bu süreçte dijital medya okuryazarlığı, çağdaş ebeveynlik rollerinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir (İnan Kaya, 2021: 89).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı ilerlemeler, aile içi ilişkilerde köklü dönüşümlere yol açmaktadır. Özellikle internet kullanımının yaygınlaşması, bireyler arasındaki yüz yüze iletişim biçimlerinin gerilemesine; buna karşılık dijital araçlar aracılığıyla gerçekleşen etkileşimlerin öne çıkmasına neden olmaktadır. Her ne kadar dijital iletişim teknolojileri modern yaşamın gereklilikleri doğrultusunda yeni sosyal bağların kurulmasını kolaylaştırsa da, bu durumun geleneksel aile bağlarını zayıflattığı ve çekirdek aile modelinin yaygınlaşmasıyla birlikte bireylerin yalnızlık eğiliminin arttığı öne sürülmektedir (Bakan ve Bakan, 2017: 58; Onyeator ve Okpara, 2019: 35). Ulrich Beck ve Anthony Giddens'a göre içinde yaşadığımız kültür "bireyci bir kültür"dür. Böyle bir durumda toplumsal düzenin dışına çıkmak kaçınılmaz görünmektedir (Delanty, 2015: 133). Bireyselleşmenin etkisi altında olan çekirdek aile yapısı, dijital teknolojilerin yaygın kullanımıyla birlikte daha da parçalanmakta; bu durum, aile üyelerinin ortak zaman geçirme deneyimlerini belirgin biçimde azaltmaktadır. Özellikle boş zamanların dijital medya araçlarıyla doldurulması, aile içi iletişim kanallarını zayıflatmakta ve uzun vadede dijital bağımlılık

eğilimlerini besleyen bir sürece dönüşmektedir (Yıldırım, 2021: 1242-1244). Aile içi iletişimin zayıflaması, bireyler arası etkileşimin azalmasına ve duygusal bağların güçlenememesine yol açmaktadır. Bu durum, iletişimden yoksun bireylerin oluşturduğu yeni nesillerin ortaya çıkmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu eğilimin yaygınlık kazanması, değer sistemlerinde aşınmaya ve toplumsal yapının yeniden şekillenmesine neden olabilmektedir (Alkan, 2023: 232).

Günümüzde dijital medya ve iletişim teknolojileri, bireylerin ve ailelerin günlük yaşamına hızla entegre olmakta; bu durum, toplumsal yapıyı psikolojik, sosyolojik ve ekonomik açıdan köklü bir dönüşüme uğratmaktadır. Dijitalleşen dünyanın etkisiyle aile hayatı, toplumsal ilişkiler ve küresel iletişim biçimleri, teknolojik gelişmeler doğrultusunda yeniden şekillenmekte ve bireyler arası etkileşim kalıpları da bu doğrultuda dönüşmektedir (Hazer, 2020: 92). Bununla birlikte, dijital medya kullanım süresindeki artış, bireylerin psikolojik iyilik hâlini, sosyal ilişkilerini, akademik başarılarını, fiziksel aktivitelerini, beslenme alışkanlıklarını ve uyku düzenlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Arslan ve Bardakçı, 2020: 38).

Aile içi sağlıklı iletişimin temelini, anne ve babanın birebir ilişkilerinde kullandıkları iletişim dili oluşturmaktadır. Etkin ve olumlu ebeveyn iletişimi, çocukların psikososyal gelişimini desteklemekte; bu doğrultuda sağlıklı aile yapısı, doğru iletişim ortamında yetişen bireylerle mümkün olabilmektedir (Şen ve Erol, 2024: 3). Ancak eşler arasında sağlıklı iletişimin kurulamaması ve ortak zaman geçirilememesi durumunda, bireylerin dikkatleri çoğunlukla akıllı telefonlar gibi dijital cihazlara yönelmektedir. Bu eğilim, ilişkilerdeki mevcut sorunları daha görünür hâle getirerek etkileşimi zayıflatmaktadır. Mobil cihazlara aşırı derecede odaklanan ebeveynlerin bu tutumu yalnızca bireysel ilişkileri değil, aynı zamanda aile bütünlüğünü de olumsuz etkilemektedir. Özellikle dijital bağımlılık düzeyinin yüksek olduğu aile ortamlarında yetişen

çocuklar, bu olumsuz etkilerden en çok etkilenen kesimi oluşturmaktadır (Alkan, 2023: 232). Dijital teknolojilerin günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesiyle birlikte; öz çekim alışkanlığı, dijital oyunlar, çevrim içi diziler ve sosyal medya gibi unsurlar, başta çocuklar ve gençler olmak üzere tüm aile bireyleri için bağımlılık riski oluşturan unsurlar hâline gelmiştir (Şen ve Erol, 2024: 4).

Dijitalleşmenin aile yapısı üzerindeki etkileri giderek daha görünür hâle gelmektedir. Özellikle dijital teknolojilere uzak kalan ebeveynler, iletişimde ve öz denetimde güçlük yaşamaktadır. Ebeveynler ile çocuklarda yaşam koşullarına ve tüketime yönelik tatminsizlik artarken, dijitalleşmeyle birlikte yeni toplumsal normlar ortaya çıkmaktadır (Odabaşı, 2024: 39-47). Ayrıca dijital teknolojilerin bilinçsiz ve uzun süreli kullanımının çocukların ve gençlerin ahlaki, dini ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyeceği belirtilmektedir (Haberli, 2023: 385).

Marc Prensky (2001), teknolojiyi sonradan öğrenmek zorunda kalan kişileri "dijital göçmenler", teknolojiyle doğan kişileri ise "dijital yerliler" olarak tanımlamaktadır. Bostancı'ya göre dijital yerliler yeni teknolojileri kolayca benimseyip hayatlarına uyarlayabilirken, dijital göçmenler bu alanda dijital yerlilere göre daha fazla zorlukla karşılaşmaktadır. Dijital ebeveynlik yeterliliği bulunmayan ve dijital teknolojilerle sonradan tanışan "dijital göçmen" ebeveynler açısından, dijitalleşmenin yaşamın tüm boyutlarını etkilediği günümüzde ebeveyn otoritesinin zayıfladığı görülmektedir (2023: 984). Bu durum, aile içi rollerin dönüştüğünü ve ebeveynlik tanımlarının yeniden şekillendiğini göstermektedir.

Bu araştırmada, dijitalleşmenin aile içi ilişkiler ve değerler üzerindeki etkilerini anlamak amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırmanın temel problemi; "Dijitalleşmenin aile içi ilişkiler ve ailevi değerler üzerindeki etkileri nelerdir? sorusudur. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Dijital iletişim araçlarının yaygınlaşması, aile üyeleri arasındaki yüz yüze iletişimi, etkileşim biçimlerini, aile içi bağların niteliğini ve bireylerin sosyal gelişimini nasıl etkilemektedir?

- Dijitalleşme, sevgi, saygı, güven, bağlılık ve kültürel aktarım gibi geleneksel aile değerlerinin korunması ya da dönüşümü üzerinde nasıl bir rol oynamaktadır?

- Dijital çağda ebeveynlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla kurdukları iletişimde karşılaştıkları temel güçlükler nelerdir?

- Dijitalleşmenin aile yapısı üzerindeki etkilerinin toplumsal düzeydeki yansımaları nelerdir?

2. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi türlerinden biri olan fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Fenomenolojik araştırmanın amacı, bireylerin yaşam deneyimlerinden ortak anlamlar çıkarmaktır (Creswell, 2016). Bu çalışmada, ebeveynlerin dijital çağa ilişkin yaşam deneyimlerinden yola çıkılarak aile içi ilişkiler ve değerler inceleneceğinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir.

Araştırmanın veri toplama sürecinde derinlemesine görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun uygulanabilirliğini ve soruların kavramsal açıklığını test etmek amacıyla, öncesinde pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmanın sonucunda katılımcıları benzer cevaplara götüren sorular formdan çıkarılmış ve kavramsal olarak açık olmayan, cevaplanmayan sorular tekrar düzenlenmiştir.

Bu araştırmada ebeveynlere (anne ve baba) ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmanın saha verileri, etik kurul izni alındıktan sonra 01-20 Haziran 2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların uygunluk durumlarına göre ve bulundukları ortamlarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların rızası ile ses kayıt cihazı kullanılarak veri toplama kolaylaştırılmıştır. Araştırmada katılımcılarla bireysel görüşmeler yapılarak ve ses kayıt cihazı kullanılarak veri güvenirliği sağlanmıştır. Çalışma kapsamında 17 katılımcıyla görüşülmüştür.

Etik açıdan katılımcıların kimlik bilgilerinin gizliliğini sağlamak amacıyla, her katılımcı görüşme sırasına göre kodlanmıştır. Bu kapsamda, birinci kadın katılımcı "K1", birinci erkek katılımcı ise "E1" koduyla temsil edilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Gör. Kodu	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Evlilik Süresi (yıl)	Çocuk Sayısı	Meslek	Gör. Süresi (dk.)
K1	Kadın	42	Lisansüstü	15	4	Doktor	30,21
E1	Erkek	36	Ön Lisans	10	2	Memur	29,01
E2	Erkek	45	Lisansüstü	18	3	Memur	48,42
E3	Erkek	38	Lise	12	2	Güvenlik Görevlisi	28,07
K2	Kadın	35	Lise	10	2	Ev Kadını	26,30
E4	Erkek	41	Lisansüstü	13	3	Memur	18,37
K3	Kadın	42	Lisans	19	3	Öğretmen	26,37
K4	Kadın	47	Ortaokul	27	2	Ev Kadını	20,33
K5	Kadın	34	Lisansüstü	7	2	Öğretim Görevlisi	25,17
E5	Erkek	35	Lisans	8	2	İnşaat Mühendisi	22,11
K6	Kadın	39	Lisansüstü	8	2	Öğretim Görevlisi	18,30
K7	Kadın	43	Lisansüstü	15	3	Öğretmen	23,20

E6	Erkek	60	Ön Lisans	35	3	Emekli Memur	20,21
K8	Kadın	27	Ön Lisans	6	2	Ev Kadını	22,37
E7	Erkek	53	Lisans	25	2	Memur	19,05
K9	Kadın	48	Lisansüstü	19	2	Öğretim Görevlisi	25,12
E8	Erkek	38	Lisans	8	2	Memur	21,42

Araştırmanın çalışma grubunu 17 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların 9'u kadın, 8'i erkek olup; yaşları 34 ile 60 arasında değişmektedir. Eğitim düzeylerine göre, 7 katılımcı lisansüstü, 4 katılımcı lisans, 3 katılımcı ön lisans, 2 katılımcı lise, 1 katılımcı ise ortaokul mezunudur. Katılımcıların evlilik süreleri 6-35 yıl arasında olup, çocuk sayıları 2-4 arasındadır. Mesleki dağılımları incelendiğinde; 1 doktor, 6 memur (1'i emekli), 1 güvenlik personeli, 3 ev kadını, 2 öğretmen, 3 öğretim görevlisi, 1 inşaat mühendisi araştırmaya dâhil edilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin süreleri ise 18 ile 48 dakika arasında değişmektedir.

Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra, toplanan veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular yazılı metne dönüştürülmüş; ardından MAXQDA programı aracılığıyla kodlanarak ana temalar oluşturulmuştur. Kodlama ve temaların belirlenmesi sürecinde alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar, araştırmayla hiçbir bağlantısı olmayan başka bir öğretim görevlisi (dış denetçi) tarafından yeniden kodlanmıştır. Bu sayede ortak kodlar belirlenmiş ve temalar oluşturulmuştur. Bu, araştırmanın güvenilirliğini artırmıştır. Analiz sonucunda elde edilen tematik veriler, araştırmanın teorik çerçevesi ve amaçlarıyla tutarlı bir şekilde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma süreci ve sonuçları dış denetim yoluyla incelenmiş, böylece araştırmanın geçerliliği artırılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada, dijital çağın aile ilişkileri ve ailevi değerler üzerindeki etkileri üç tema üzerinden incelenmiş olup bu temalar dijitalleşmenin aile içi iletişime etkileri, dijital çağda ebeveynlik ve çocuk yetiştirme ve dijital çağda geleneksel aile değerlerinin dönüşümü şeklindedir. Şimdi bu temaları sırasıyla görelim.

3.1. Dijitalleşmenin Aile İçi İletişime Etkileri

Katılımcılara dijital cihazların yaygınlaşmasının aile içi iletişim üzerindeki etkilerinin neler olduğu sorulmuş ve katılımcıların büyük bir çoğunluğu (15 katılımcı), dijital cihazların ailede yüz yüze iletişimi olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Bireysel telefon ve tablet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, ortak yaşam alanlarında geçirilen süre belirgin biçimde azalmıştır. Bu duruma dikkat çeken 13 katılımcı, ev ortamında her bireyin kendi odasına çekilerek telefon, tablet veya bilgisayar gibi dijital cihazlarla vakit geçirdiğini belirtmiş; bunun da aile üyeleri arasında etkili zaman paylaşımını önemli ölçüde engellediğini ifade etmiştir. Ayrıca 12 katılımcı, dijital cihazların aşırı kullanımına karşı eşlerini ve çocuklarını uyardıklarını; ancak bu uyarıların aile içinde gerginlik yarattığını ve özellikle çocukların agresif tepkiler vererek seslerini yükselttiklerini, küstüklerini dile getirmiştir. Bunların yanı sıra, katılımcıların yaklaşık tamamı (15 katılımcı), dijital ortamların doğru şekilde kullanımının hem faydalı olduğunu hem de olumlu etkiler sağladığını belirtmiştir. Dijital cihazların aile içi iletişime etkilerine ilişkin tematik veriler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Dijital Cihazların Aile İçi İletişime Etkileri

Dijitalleşme ve Aile İçi İletişim	Katılımcılar	F
Yüz yüze iletişimde azalma	K1, E1, E2, E3, K2, E4, K3, K4, K5, E5, K7, E6, E7, K9, E8	15
Bireyselleşme	K1, E2, K2, E4, K3, K4, K5, K6, K7, E6,	13

	K8, E7, E8	
Etkili zaman geçirememe	K1, E1, E2, E3, K2, E4, K3, K4, K5, K6, E6, K9, E8	13
Aile içi gerginlik /Çatışma	K1, E1, E3, K2, E4, K3, K5, E5, K7, K8, K9, E8	12

Katılımcıların dijitalleşmenin aile içi iletişime etkilerine ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

> *"Gerçekten teknolojinin aile iletişimini etkilediği çok doğru. Çocuklar mesela aileyle vakit geçirmekle, oyun oynamaktan ziyade anne çok sıkıldım, telefon verir misin? Veya baba işten gelince oyun kurmak yerine telefonlarla oynamayı, belki birazcık çocuklarla oynadıktan sonra hemen sıkılıyorlar. Direkt telefonlara veya 3-4 kişi masada oturuyoruz, herkesin elinde bir telefon ama sohbet edilmiyor. Veya ben bir konu açarsam belki binde bir cevap veriliyor. Ben çok etkilendiğini düşünüyorum. Aile ortamı sıcaklığını alıyor teknoloji." (K2)*

> *"Tabii ki birbirimize zaman ayıramıyoruz. Yani eşim genellikle bir telefonla meşgul oluyor. Bu bilgisayarda olabilir, bu tablette olabilir, bu işte olabilir." (E4)*

> *"Çok değişti. İki dakika oturup yüz yüze bir konu hakkında konuşamıyoruz. Hemen elimizde telefon var. Ya da çocuğa bir şey sorduğunda çocuk, ergen çocuk özellikle elinde telefonla sana cevap veriyor. Bir taraftan telefon ekranına bakıyor, bir taraftan sana bakıyor. Yüzüne bile bakmıyor. Kafası sende değil zaten. Kafası sürekli ekranda, sürekli orada dönen şeylerde. Dediğim gibi ben aile içi iletişimi körüklediğini, zarar verdiğini düşünüyorum." (K3)*

> *" (…). Herkes eve geldiği zaman yemeği yiyip kendi odalarına çekilip ellerinde telefonla uğraşır bir hale geldi. Gerçekten iletişim oldukça azaldı." (K7)*

Katılımcıların ifadeleri, dijitalleşmenin aile içi iletişim üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Dijital cihazların yaygın bir şekilde kullanılmasının; yüz yüze iletişimi azalttığı, bireyselleşmeyi artırdığı, aile üyeleri arasında etkili zaman geçirilmesini engellediği ve aile içinde gerginliklere zemin hazırladığı görülmektedir.

3.2. Dijital Çağda Ebeveynlik ve Çocuk Yetiştirme

Katılımcılara dijital çağda ebeveynliğin ve çocuk yetiştirmenin nasıl değiştiği ve bu noktada yaşadıkları zorluklar sorulmuş; katılımcıların büyük çoğunluğu (12 katılımcı), dijital risklerden ve çocukların uygun olmayan sitelere erişme ihtimalinden dolayı kontrolcü bir ebeveynlik anlayışı benimsediklerini belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların bazısı (8 katılımcı) çocukları ve torunları (1 katılımcı) için endişe duyduklarını, çocukların olumsuz örneklerle karşılaşma ihtimaline karşı güvenlik kaygısı taşıdıklarını ifade etmiştir. Bu nedenle katılımcıların büyük çoğunluğu (12 katılımcı), çocuklarının dijital cihaz kullanımı konusunda belirli kurallar koyduklarını ve süre sınırlamaları uyguladıklarını dile getirmiştir.

Katılımcıların bazısı (11 katılımcı), hem kendilerinin hem de çocuklarının dijital bağımlılık ve çevrim içi oyunlara yönelik bağımlılık eğilimleri gösterdiklerini belirtmiştir. Bu durumun, ebeveynlerin çocukları üzerindeki kontrol mekanizmalarını zayıflattığı ve dijital denetim süreçlerini güçleştirdiği ifade edilmiştir. Ayrıca bazı katılımcılar (10 katılımcı), çocukların dijital cihazlar aracılığıyla eriştikleri video içeriklerinden etkilenerek bu içeriklerde sergilenen davranış biçimlerini ve giyim tarzlarını model aldıklarını gözlemlediklerini dile getirmiştir. Bununla birlikte bazı katılımcılar (5 katılımcı), çocuklarına dijital ortamlarda karşılaştıkları her bilginin doğru olmadığını öğretme noktasında güçlük yaşadıklarını ifade etmiştir.

Bazı katılımcılar (6 katılımcı), küçük çocukların yemek yemekte isteksiz davranmaları durumunda, misafirlik gibi sosyal ortamlarda rahatsızlık yaratmamaları amacıyla çocuklarını telefonla oyaladıklarını ifade etmiştir. Bunların yanı sıra katılımcıların bazısı (5 katılımcı), dijital ortamlarda yaşça küçük olan çocukları kontrol etmenin görece kolay olduğunu ancak ergenlik

döneminde olan çocukları kontrol etmenin zor olduğunu ve bu süreçte ebeveyn-çocuk çatışmalarının yaşandığını belirtmiştir. Çocukların dijital bağımlılığı ve kontrol etmenin güçleştiği durumlarda ebeveyn otoritesinin sarsıldığı da görülmektedir. Dijital çağın ebeveynlik ve çocuk yetiştirme süreçleri üzerinde çeşitli olumsuz etkilerinin yanı sıra 5 katılımcı dijital cihazları bilgiye erişim aracı olarak etkin bir biçimde kullanarak çocuklarına yönelik daha bilinçli ve bilgi temelli bir ebeveynlik yaklaşımı benimsediklerini ifade etmiştir. Dijital çağın ebeveynlik ve çocuk yetiştirme üzerine etkilerine ilişkin tematik veriler Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Dijital Çağın Ebeveynlik ve Çocuk Yetiştirme Üzerine Etkileri

Dijital Çağda Ebeveynlik ve Çocuk Yetiştirme	**Katılımcılar**	**F**
Dijital ebeveynlik/kontrol etme	K1, E1, E2, E3, K2, E4, K3, K4, K5, K7, K8, K9	12
Güvenlik kaygısı/endişe duyma	K1, E1, E2, E3, K2, E4, K5, K7, E6	9
Kural koyma/sınırlandırma	K1, E1, E3, K2, E4, K4, K5, E5, K6, K7, K8, K9, E8	13
Dijital bağımlılık/Oyun bağımlılığı	K1, E1, E2, E3, K4, K5, K6, K7, E6, E7, E8	11
Gördüklerine özenme	K1, E2, E3, E4, K3, K5, E5, K7, E6, K9	10
Doğru bilgi için yönlendirme yapma	K1, E4, K3, E5, K7	5
Telefonla oyalama	K1, E4, K3, K5, K8, E8	6
Yaşça büyük çocuklara müdahale güçlüğü	K1, E2, K3, K7, E7	5
Otorite kaybı	E1, E4, E5, K8, K9	5
Bilinçli ebeveynlik/araştırma yapma	K5, K6, K7, K8, K9	5

Katılımcıların dijital çağda ebeveynlik ve çocuk yetiştirme ile ilgili ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

"Çocuklarımda oyun bağımlılığı var. Hani onlara fırsat versek 7-24 sürekli oyun oynayabilirler. Videolar izleyebilirler. Bağımlı olmaması açısından dikkat etmeye özen gösteriyoruz. Sınırlar koymaya çalışıyorum açıkçası." (K1)

"…çocuğun hem süresi kısıtlı hem de işte izlediği içeriklerin temiz olmasına dikkat ediyorum bakıyorum izlediği çizgi filmlerin izlediği oyunların temiz içerikli olmasını çocuk bilişsel anlamda çocuğa bir zarar vermeyecek içeriklerden oluşmasına dikkat ediyorum..." (K5)

"Şahsım adına telefon cebimde olmasa dışarıya çıksam iki dakika içinde ben fark ediyorum üzerimdeki o eksikliği hissediyorum yani artık bizde bağımlı olmuşuz yani. (…). Hem araç olarak da aslında çünkü işlevsel birilerini aramamız lazım. Hem de boş zaman değerlendirme aracı olarak da yine bağımlıyız. Mesela şimdi orada oturduğumuz zaman saatlerce ben mesela bakıyorum. Boş da olsa bakıyorum." (E3)

"İnternet kotaları var. Ara ara kendim kontrol ediyorum. Ne izliyorlar? Geçmişlerini, ne izlediklerini. Onları kontrol ediyorum. Youtube hesaplarını kendi hesabım üzerimden açıyorum. O yüzden de izledikleri şeylerin %80'ini ben kendimden görebiliyorum." (K7)

"Benim endişe duyduğum torunlarım açıkçası. Çünkü onlar savunmasız küçük. İşte torunlarım liseye giden de var. Daha beş yaşında olan da var. Her biri için tehlikeli. Çünkü videolarda neler neler görüyoruz. Ne siteler görüyoruz. Ben görünce korkuyorum. Ne korku içerikli olanlar da var. Cinsel içerikli olanlar da var. (…). Çocuklar daha zekiler. En ufak detayları, ayrıntıları biliyorlar. Asıl onları korumak daha önemli bence." (E6)

"(…). Sosyal medyada gördüğü her şeyi uygulamaya çalışıyorlar. (…). Herkes böyle yaşıyor zannediyorlar. Dijital platform sanki herkesi kapsıyormuş gibi. Ve bunun %90'ının yalan olduğunu söyleseniz de anlatamıyorsunuz." (K7)

Katılımcıların ifadeleri dijital çağda çocuk yetiştirme süreçleri ve ebeveynlik rollerinin yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin, dijital platformların risklerine karşı çocuklarını koruma amacıyla kontrol mekanizmaları geliştirdikleri, kurallar koyma ve süre sınırlama gibi önlemlerle dijital bağımlılığı önlemeye çalıştıkları görülmektedir. Bu kontrol mekanizmalarına karşılık yaşça büyük çocukları kontrol etmede yaşanan güçlüğün, ailede otorite kaybına neden olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca çocukların çevrim içi içeriklere özenme davranışı,

ebeveynlerin orada görülen her şeyin doğru olmadığını anlatma ihtiyacını artırdığı da ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılardan E6, emeklilik sonrasında dijital cihazlara olan ilgisinin arttığını ve mobil oyunlar oynadığını, zaman zaman ev içi sorumlulukların bu etkinlik nedeniyle ertelendiğini şu sözlerle dile getirmiştir:

> *"Dediğim gibi ben işte fırsat buldukça evet, oyun oynuyorum. Oyun oynuyorum yalan yok. Vallahi şey yapıyorum bazen işte oyundayım eğer hanım çağırıyor öyle gel şunu getir ya da bunu buraya koy diyor. Ya dur şu oyun bitsin öyle dediğim oluyor." (E6)*

Katılımcının ifadesi, dijital bağımlılığın yaş ve meslek gibi demografik değişkenlerden bağımsız olarak bireylerin günlük yaşamlarına nüfuz edebildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital oyunların etkisinin yalnızca çocuklarla sınırlı kalmadığını; yetişkin bireyler olan ebeveynler üzerinde de önemli bir etkiye sahip olabildiğini göstermektedir.

3.3. Dijital Çağda Geleneksel Aile Değerlerinin Dönüşümü

Katılımcılara dijitalleşmenin geleneksel aile değerleri üzerindeki etkisi sorulmuş; katılımcıların çoğunluğu (13 katılımcı), özellikle sosyal medyada maruz kalınan içeriklerin, anne-babaya ve yaşça büyük kişilere duyulan saygıyı olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar (10 katılımcı), dijital platformlarda karşılaşılan içeriklerin (örneğin sevgili edinme, sokakta öpüşme gibi) geleneksel ahlaki değerleri zedelediğini ve bu tür davranışların sürekli görünür hâle gelmesiyle birlikte zamanla normalleştirildiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların çoğunluğu (11 katılımcı), dijitalleşmenin özellikle boşanma ve aldatma vakalarını tetiklediğini belirtmiştir. Dijital medya içeriklerinde olumsuz örnek teşkil edebilecek davranışların sıklıkla yer alması ve sosyal medya platformları aracılığıyla kişiler arası iletişimin kolaylaşması, aldatma

davranışlarının artmasına ve buna bağlı olarak evliliklerin daha kırılgan hâle gelmesine neden olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı (15 katılımcı), dijital ortamlarda her şeyin kolaylıkla paylaşılabilir hâle gelmesiyle birlikte aile içinde mahremiyetin önemli ölçüde zayıfladığını belirtmiştir. Özellikle evin her alanının sosyal medya aracılığıyla sergilenmesi ve uygun olmayan kıyafetlerle gerçekleştirilen paylaşımların, bireysel ve ailevi mahremiyet algısını dönüştürdüğü; mahremiyet ihlallerinin giderek daha fazla normalleştirildiği ifade edilmiştir.

Katılımcıların bazısı (9 katılımcı), dijital içeriklerde kullanılan uygunsuz üslubun çocukların dil kullanımını olumsuz etkilediğini ve bu içeriklerde duyulan argo kelimelerin çocuklar tarafından benimsendiğini ifade etmiştir. Ayrıca bazı katılımcılar (5 katılımcı), dijital platformlarda sergilenen giyim tarzlarının çocuklar üzerinde etkili olduğunu ve özellikle toplum değerleriyle örtüşmeyen kıyafet seçimlerinde (örneğin krop giyimi) ısrarcı davranışlar sergilendiğini belirtmiştir. Katılımcıların bir kısmı (5 katılımcı) ise, dijitalleşme sürecinin toplumsal yapıya uygun olmayan kültürel değerlerin çocuklar tarafından benimsenmesine yol açtığını ve bunun kültürel yozlaşmayı beraberinde getirdiğini dile getirmiştir. Öte yandan katılımcıların çoğunluğu (10 katılımcı), dijitalleşmenin etkisiyle toplumsal normların giderek zayıfladığını ifade etmiştir. Dijital çağın geleneksel aile değerleri üzerindeki etkilerine ilişkin tematik veriler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Dijital Çağın Geleneksel Aile Değerleri Üzerindeki Etkileri

Dijital Çağda Geleneksel Aile Değerlerinin Dönüşümü	Katılımcılar	F
Büyüklere/anne-babaya saygısızlık	K1, E1, E2, E3, K2, E4, K3, K4, K5,E5, E6, K8, E8	13
Ahlaki bozulma	K1, E1, E2, K2, K3, K5, E6, K7, E7, E8	10

Sadakatsizlik/boşanma sebebi	E1, E2, E3, K2, E4, K3, K5, K6, K7, E6, E8	11
Mahremiyet algısının değişimi	K1, E2, E3, K2, E4, K3, K4, K5,E5, K6, K7, E6, K8, E7, E8	15
Argo konuşma	E1, E3, E5, K6, K7, E6, K8, E7, E8	9
Giyim kuşamın değişmesi	K1, K2, K5, K7, E6	5
Kültürel yozlaşma (yılbaşı kutlama isteği gibi)	E2, K3, K5, E7, K9	5
Normların zayıflaması (normalleştirme)	K1, E1, E2, E3, K2, E4, K3, E5, E6, K8	10

Katılımcıların dijital çağın geleneksel aile değerleri üzerindeki etkilerine ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

"Yani bizim zamanımızda gördüğünüz şeyleri çocuklara aktarabilme şansımız çok çok az. (…) Hatta giyim kuşam bile en basiti. Hani bize ters, hayır buna işte Elazığ izin vermez dediğin kıyafetlerde bile çocuklar sosyal medyada gördüklerini uygulamaya çalışıyorlar." (K7)

"Tamam bence aile çocuğa iyi eğitim vermişse her türlü zedelenmez ama bence çocuk bu, sonuçta etkileniyor. Bir etkilenmez, iki etkilenmez, üçüncü de. Çünkü o kadar her şey normalleşmeye başlamış ki. Diyorum ya çocuk annesine babasına öf dedi. Bizde anne babaya öf nasıl denilirdi? (…). Erkek çocukları normalde şakalaşırken küfürlü konuşurlardı ama büyüklerin yanında asla söylenilmezdi. Ama günümüzde ben ne küfürler duyuyorum ve bunu kız çocukları da söylüyor. Ve bunun normal olduğunu işte iddia ediyorlar." (E6)

"Mesela günümüzde erken yaşta evliliğe karşı çıkıp da aynı neticeyi bugün sevgili nezdinde belki daha ileri boyutlarda yaşanan durumlara karşı çıkılmıyor mesela. Yani neticede o da erken bir yaş yani bir çocuğun evlilik yaşı değil. Bu aileler içerisinde artık normal karşılanmaya başladı. Çünkü dijital ortamlarda sanki herkes yapıyormuş gibi izlenim veriliyor." (E2)

"Çocuk anne babasının yanında sigara içiyor. Ne var ya? Artık normal. Bunun ayıbı olmaz. Çocuk yanında kadeh kaldırıyor. 'Aa bu ayıp değil ki. Herkes yapıyor bunu. Bu normal bir şey. Sen niye bu kadar tepki verdin?' diyorlar." (K2)

"Bakın kültürümüzü güzel gösteren örnekler de var. Tam tersi başka kültürleri de güzel gösteren örnekler var. Bu yüzden çelişki yaşıyor muyum? Çok yaşıyorum. Küçük kızım 5 yaşındaki kızım "anne biz de Paskalya'yı kutlayalım yumurtaları boyayalım" dediğini biliyorum. Ya da "Noel Baba bizim eve gelecek mi?" Bunları işte bizim kültürümüzde Noel Baba yok biz yılbaşını kutlamıyoruz diyorsun ama dini boyutunu

anlatamıyorsun. (…). Bunu söyleyince biraz kültür çatışması yaşıyoruz açıkçası. (K1)

Katılımcıların ifadeleri, dijital çağın geleneksel aile değerleri üzerinde çeşitli dönüşümlere yol açtığını ortaya koymaktadır. Dijital ortamlardaki içeriklerle birlikte büyüklere özellikle anne-babaya saygının azaldığı, ahlaki değerlerin bozulduğu, sadakatsizlik ve boşanmanın arttığı, aile mahremiyetinin yapılan paylaşımlarla zayıfladığı görülmektedir. Ayrıca dijital içeriklerden dolayı argo konuşma tarzının yaygınlaştığı, giyim-kuşamın değiştiği ve dijital içeriklerde karşılaşılan ve topluma uygun olmayan kültürel unsurların çocuklar tarafından benimsenmesiyle kültürel değişimin yaşandığı ve bunlara bağlı olarak toplumsal normların zayıfladığı anlaşılmaktadır. Artık çocukların normali ile ebeveynin normali farklılaşmaktadır. Bu değişimler gençlerin ve çocukların kendi kuşakları için bir yozlaşma değil, normalin bu olduğu algısını tetiklemektedir.

Bazı katılımcılar (5 katılımcı), özellikle bayram dönemlerinde çocukların dijital iletişim araçları aracılığıyla aile büyüklerinin bayramlarını kutladıklarını, ancak yüz yüze ziyaretlerin tercih edilmediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan E3, bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir:

"Eskiden bayramlarda ziyaretlere gidilirdi. Hani gidemeyenler telefonla ararlardı. Şimdi ne arama var ne ziyaret; hepsi hazır bir mesajla bitiyor: 'Hayırlı bayramlar.' Bu bizim değerlerimizi yok ediyor."

Bu ifade, dijitalleşme sürecinin geleneksel bayramlaşma kültürünü ve kuşaklar arası ilişkileri nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların bazısı (4 katılımcı) ise devletin ve ebeveynlerin dijitalleşmenin olumsuz etkilerine karşı önlemler alması ve sınırlama getirmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan E6 bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir:

> *"Devlet bu sosyal medyadaki o fenomenler mi onları incelemeli aile yapısına ters içerikleri engellemeli ya da ceza vermeli. Tabii o kadar fazla ki devlette bir yere kadar. İş biz anne babalara düşüyor aslında."*

Katılımcının bu ifadesi dijitalleşmenin olumsuz etkilerine yönelik önlem almada hem devletin hem de ebeveynlerin aktif sorumluluk alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Dijital çağda aile ilişkilerini ve ailevi değerleri konu alan bu araştırmanın bulgu ve sonuçları, çalışmaya katılan 17 katılımcının verdiği yanıtlar doğrultusunda elde edilmiştir. Bu bulgular, yalnızca ilgili katılımcı grubunun deneyimlerini yansıtmakta olup genellemeye yönelik bir amaç taşımamaktadır.

Araştırmada dijital çağın, yüz yüze iletişimi azaltması, bireyselleşmeyi artırması, aile üyeleri arasında etkili zaman geçirilmesini engellemesi ve aile içinde gerginliklere zemin hazırlaması yönüyle aile içi iletişim üzerinde çeşitli olumsuz etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Odabaşı ve arkadaşları (2024: 46) tarafından yapılan araştırmada, dijital platformlarda ve televizyon dizilerinde sunulan içeriklerin bireysel tüketime yönelik temalar içerdiği ve izleyicilerin ortak izleme deneyiminden uzaklaşıp yalnız başına izleme alışkanlığı geliştirmelerine neden olduğu belirtilmektedir. Bu durum, dijitalleşmenin sosyal etkileşim üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Onyeator ve Okpara (2019) tarafından yapılan çalışmada da çoğu aile üyesinin teknolojilerle sürekli etkileşim halinde olmaları nedeniyle birbirleriyle yüz yüze iletişim kurmaya olan ilgilerini kaybettiklerini ve aile üyelerini birbirinden uzaklaştırdığını ortaya koymaktadır. Mullan ve Chatzitheochari (2019), yapmış oldukları çalışmada ise, dijital çağda yaşça büyük çocukların ebeveynleriyle aynı yerde bulunurken giderek daha fazla "yalnız" zaman geçirdiklerini belirtmektedirler.

Araştırmada dijital çağda ebeveynlik ve çocuk yetiştirme süreçlerinin değiştiği de tespit edilmiştir. Katılımcıların, çocuklarını dijital ortamlardaki risklerden korumaya yönelik kontrol mekanizmaları geliştirdikleri, kurallar koydukları ve süre sınırlamaları uyguladıkları belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların hem kendilerinin hem de çocuklarının dijital bağımlılık (oyun bağımlılığı da dâhil) eğilimleri gösterdikleri; dijital bağımlılığın cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek gibi demografik değişkenlerden bağımsız olarak bireylerin günlük yaşamlarına nüfuz edebildiği saptanmıştır. Bunların yanı sıra çocukların çevrim içi içeriklerden etkilenme eğilimlerinin, ebeveynleri doğru bilgiye yönlendirme konusunda daha dikkatli olmaya sevk ettiği; yaşça büyük çocukları kontrol etme güçlüğünün ise ebeveyn otoritesini zaman zaman zayıflattığı tespit edilmiştir. Sarı ve Yüksel (2023) yapmış oldukları çalışmada, dijital cihaz kullanım süresinin sınırlandırılmasının aile bireyleri arasında gerginliklere yol açtığını belirtmektedir. Adigwe ve arkadaşlarının (2024) yapmış oldukları çalışmada da ebeveynlerin dijital okuryazarlığının çocuklarıyla olan iletişimlerini ve medya üzerindeki denetim stratejilerini doğrudan etkilediği belirtilmektedir. Ancak "dijital göçmen" ebeveynler açısından dijital ortamlardaki kontrol edilebilirliğin azaldığı ve ebeveyn otoritesinin sarsıldığı söylenilebilir (Bostancı, 2023). Ebeveynlerin çocuklarına dijital dünyada rehberlik etmesi hem güvenli hem de bilinçli bir kullanım sağlamak açısından önem arz etmektedir (Parlar ve Dere, 2025). Holihah ve Nurhayati (2024) tarafından yapılan çalışmada Müslüman ailelerin dini değerleri, eğitimi ve ebeveynlerin aktif rolünü bir araya getirerek hızla gelişen dijital dünyada çocuklarını en iyi şekilde koruyabilecekleri belirtilmektedir. Şen ve Erol (2024) ise dijital medyanın insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini yasaklar ya da kontrollerle ortadan kaldırmanın mümkün olamayacağını; ancak dijital medya okuryazarlığının bu noktada etkili bir çözüm olacağını belirtmektedir.

Araştırmada dijital çağın, geleneksel aile değerleri üzerinde çeşitli dönüşümlere yol açtığı da tespit edilmiştir. Dijital içeriklerin etkisiyle büyüklere özellikle anne babaya saygının azaldığı, ahlaki değerlerde bozulmalar yaşandığı, sadakatsizlik ve boşanma oranlarının arttığı, mahremiyetin zayıfladığı, argo konuşma biçimlerinin yaygınlaştığı, giyim-kuşam alışkanlıklarının değiştiği ve kültürel unsurların çocuklar tarafından benimsenmesiyle kültürel değişimin ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bu durumun, mevcut toplumsal normların zayıflamasına yol açtığı da görülmektedir. Haberli (2023), günümüzde dijital teknolojilerin eğitimde kullanılmasının bir gereklilik olduğunu belirtmekte ancak bu dijital teknolojilerin bilinçsiz ve uzun süreli kullanımının çocukların ve gençlerin ahlaki, dini ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyeceğini belirtmektedir. Alkan (2023) ise birlikte vakit geçiremeyen ve iletişim kurmakta zorlanan eşlerin, akıllı telefonlarına odaklanmalarının bir sonucu olarak boşanma oranlarının artabileceğini belirtmektedir. Levin ve Mamlok (2021), dijital toplumun sadece teknolojik değil, aynı zamanda kültürel boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Onlara göre dijital çağda gerçeklik ile sanallık arasındaki sınırların silinmesi, bireyselliğin ön plana çıkması ve bilgi bolluğunun hâkim olması, kültürel dönüşümleri de beraberinde getirmektedir.

Araştırma bulguları doğrultusunda, dijital çağda aile ilişkilerinin ve değerlerin olumsuz etkilenmesini önlemek ve ebeveynlik sürecini desteklemek amacıyla bazı uygulamaların hayata geçirilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda; ebeveynlere dijital okuryazarlık eğitimlerinin verilmesi, yaşa uygun dijital içerikler hakkında bilgilendirme yapılması, dijital bağımlılık ve iletişim sorunlarıyla başa çıkmaya yönelik destek programlarının geliştirilmesi ve dijital içeriklerin kültürel değerlere uygunluğunu denetleyen mekanizmaların oluşturulması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu araştırma için Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 2025/12 sayılı oturum ve 40 no'lu kararı ile etik izin alınmıştır.

KAYNAKÇA

Adigwe, I., Mason, J. & Gromik, N. (2024). "Investigating the relationship between socio-demographic variables of parents, digital literacy and parental mediation practices in the digital age: Nigeria in focus." *Learning and Digital Media*, 22(3), 229-246. https://doi.org/10.1177/20427530241232495

Alkan, B. (2023). I"nstagram'ın evli çiftlerin aile yaşantısına etkileri." *Journal of Communication Science Researches*, 3 (3), 218-235.

Arslan, A. & Bardakçı, S. (2020). "Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin iletişim becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi." *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 36-63.

Bakan; U. & Bakan, U. (2017). "Facebook'ta aile ilişkileri ve sosyal medya adanmışlığına yönelik bir içerik analizi." *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (20), 54-68. https://doi.org/10.20875/makusobed.284457

Bostancı, M. (2023). "Dijital Dünyada Ebeveynlik." *TRT Akademi Dergisi*, 08(19), 982-991.

Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3. Baskı). Mesut Bütün ve Selçuk Beşir (Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi.

Delanty, G. (2015). *Bir Kavramın Anatomisi: Topluluk.* F. Bilge Atay (Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.

Goodwin, K. (2018). *Dijital dünyada çocuk büyütmek*. İstanbul: Aganta Kitap.

Haberli, M. (2023). "Dijital çağda aile: Ebeveynleriyle ilişkisi çerçevesinde gençlik ve din." *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 374-389. https://doi.org/10.32711/tiad.1245065.

Hazer, O. (2020). "Yeni medya ve iletişim teknolojileri: Ailede sosyal etkileşim". *Gençlik ve Dijital Çağ 2020* içinde (92-102). Aylin Görgün Baran, Oya Hazer, M. Serhat Öztürk (Ed.). Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi. https://doi.org/10.31123/akil.441825

İnan Kaya, G. (2021). "Dijital çağda çocuk yetiştirme ve eğitim: Değişen roller." *İnsan ve İnsan Dergisi*, 8(27), 83-100. https://doi.org/10.29224/insanveinsan.819184

Levin, I., & Mamlok, D. (2021). "Culture and society in the digital age." *Information*, 12(2), 68. https://doi.org/10.3390/info12020068

Mullan, K. & Chatzitheochari, S. (2019). "Changing times together? A time-diary analysisof family time in the digital age in the United Kingdom." *Journal of Marriage and Family*, 81, 795–811 DOI:10.1111/jomf.125647

Odabaşı, H. F., Tekgöz, N., Hafızoğlu, R., & Aydın, S. (2024). Dijital Çağda ailenin dönüşümü: Yeni nesil bağlar ve dinamikler. İkinci Baskı. Enstitü Sosyal

Yayınları. https://enstitusosyal.org/uploads/publications_module/file-17180161271439228492.pdf

Onyeator, I. & Okpara, N. (2019). "Human communication in a digital age: Perspectives on ınterpersonal communication in the family." *New Media and Mass Communication*, 78, 35-45. DOI: 10.7176/NMMC

Parlar, H. & Dere, S. (2025). "Dijital ebeveynliğin, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisi: Yapısal eşitlik modeli." *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(66), 79-110. https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1404734

Prensky, M. (2001). *Digital natives, digital ımmigrants. On the Horizon*, MCB University Pres,9(5), October.

Sarı, H. & Yüksel, D. L. (2023). "'Dijital yerli ve dijital göçmen' aile bireylerinin sosyal medya kullanım farkları." *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7(4), 175-192.

Semiz Türkoğlu, H. (2025). "Dijital çağda aile ve iletişimin dönüşümü: Medya, kültür ve toplumsal yansımalar." *TRT Akademi Dergisi*, 10(24), 379-385.

Sholihah, H. & Nurhayati, S. (2024). "Child Protection in the Digital Age Through Education in the Islamic Educational Environment." *Journal of Islamic Education,* 9(1), 200-218. DOI: https://doi.org/10.52615/jie.v9i1.353

Şen, G. & Erol, A. (2024). "Modernleşme Sürecinde dijital medyanın aile üzerindeki etkileri." *KAİDE Dergisi*, 2(1), 1-30.

Yıldırım, İ. (2021). "Sosyal medya, dijital bağımlılık ve siber zorbalık ekseninde değişen aile ilişkileri üzerine bir değerlendirme." *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 9(5) 1237-1258.

Yücel, Ö. F. (2025). "Dijital dünyada aile: TRT haber içeriklerinde ailenin konumu üzerine bir inceleme." *TRT Akademi Dergisi*, 10(24), 386-486.

Zeybekoğlu Akbaş, Ö. & Dursun, C. (2020). "Teknolojinin aileye etkisi: değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları." *Turkish Studies - Social*, 15(4), 2245-2265. https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.43395

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Family relationships have a complex structure fed by multidimensional dynamics and these relationships are transforming with social changes. The use of digital tools affects roles, attitudes, parenting approaches and childhood experiences in many ways. This digital transformation ushers in a new era for children and parents; ensuring the safety of children socialising in digital environments and guiding them becomes an important responsibility for parents.

The widespread use of the Internet leads to a decrease in face-to-face forms of communication and the prominence of interactions established through digital tools. This situation strengthens the views that individuals' tendency towards loneliness has increased. The weakening of intra-family communication leads to a decrease in interpersonal interaction and insufficient development of emotional bonds. This attitude of parents who overly focus on mobile devices negatively affects not only individual relationships but also family integrity.

Method

Qualitative research method was used in the study. In the data collection process of the study, in-depth interview technique was utilised. In this context, a semi-structured interview form developed by the researcher was used. In order to test the applicability of the interview form and the conceptual clarity of the questions, a pilot application was carried out beforehand. The research was conducted in Elazığ province and 17 participants constituted the study group.

After the data collection process was completed, the collected data were analysed thematically. The findings obtained from the in-depth interviews were converted into written text; then, the main themes were formed by coding through MAXQDA programme. In the process of determining the themes, the opinions of field experts were used; the thematic data obtained were analysed and interpreted in a manner consistent with the theoretical framework and aims of the research.

While new social norms emerge with digitalisation, it is stated that unconscious and long-term use of technologies may harm the moral, religious and social development of children and young people. In this context, the main purpose of this study is to understand the effects of digitalisation on family relationships and traditional family values.

Findings (Results)

In the study, the effects of the digital age on family relations and family values were examined through three themes: the effects of digitalisation on family communication, parenting and child rearing in the digital age, and the transformation of traditional family values in the digital age.

When we look at the effects of digitalisation on communication within the family; it is seen that the widespread use of digital devices reduces face-to-face communication, increases individualisation, prevents effective time between family members and paves the way for tensions within the family.

This study reveals that child rearing processes and parenting roles have been reshaped in the digital age. It is seen that parents develop control mechanisms to protect their children against the risks of digital platforms and try to prevent digital addiction through measures such as setting rules and time limits. Despite these control mechanisms, it is understood that the difficulty in controlling older children causes loss of authority in the family. In addition, it is also revealed that children's behaviour of emulating online content increases the need for parents to explain that not everything seen there is true.

This study reveals that the digital age has led to various transformations on traditional family values. It is seen that respect for elders and obedience to parents decreases, moral values deteriorate, infidelity and divorce increase, and family privacy weakens with the content shared in digital environments. In addition, it is understood that due to digital content, slang speech has become widespread, clothing and attire have changed, and cultural degeneration has been experienced with the adoption of cultural elements that are encountered in digital content and are not suitable for the society by children, and accordingly, social norms have weakened.

Conclusion and Discussion

In the In the study, it was determined that the digital age decreased face-to-face communication in the family, increased individualisation, made it difficult to spend quality time among family members and revealed family tensions. This

study and other studies (Mullan & Chatzitheochari, 2019; Odabaşı et al., 2024; Onyeator & Okpara, 2019) reveal that the digital age negatively affects family communication in various aspects.

In the study, it was also determined that parenting and child rearing processes have changed in the digital age. It was determined that the participants developed control mechanisms to protect their children from risks in digital environments, set rules and apply time limits. In addition, it was determined that the tendency of children to be affected by online content prompts parents to be more careful about directing them to the right information, and the difficulty of controlling older children weakens parental authority from time to time. In this context, it has become very important for parents to provide conscious and safe digital guidance to children in the digitalisation process. Studies show that the negative effects of digital media on people can be reduced by combining religious values, education and the active role of parents (Holihah & Nurhayati, 2024) and developing digital media literacy (Şen & Erol, 2024).

The study also revealed that the digital age has led to various transformations on traditional family values. With the effect of digital content, respect for elders and obedience to parents have decreased, moral values have deteriorated, infidelity and divorce rates have increased, privacy has weakened, slang forms of speech have become widespread, clothing and dressing habits have changed and cultural degeneration has emerged with the adoption of cultural elements by children. Research also reveals that digitalisation will negatively affect their moral, religious and social development (Haberli, 2023), divorce rates may increase (Alkan, 2023), and it may bring cultural transformations (Levin and Mamlok (2021).